

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

Årsberättelser 2002

Innehåll:

	Sid
PO:s verksamhet 2002	3
PON:s verksamhet 2002	11
Etiska regler för press, radio och TV	25

PO:s ÅRSBERÄTTELSE 2002

Allmänhetens pressombudsman är Olle Stenholm. Kersti Rosén är Allmänhetens biträdande pressombudsman. Som praktiserande handläggare tjänstgjorde till den 1 september Sara Lindbäck. Då inledde Josefin Sandstedt en årslång praktikperiod. Sekreterare hos PO är Ann-Charlotte Göransson.

PO har under året besökt tidningsredaktioner och olika journalistiska sammanslutningar runtom i Sverige samt föreläst om pressetik på journalistiska utbildningsinstitutioner. I januari deltog PO i en konferens i Köpenhamn om de nordiska mediernas framtid organiserad av Nordisk Journalistcentrum (NJC). I februari ledde PO en diskussion om tryckfrihet och pressetik vid ett seminarium i Perm i Ryssland. I september deltog PO i ett möte med nordiska IPI-medlemmar i Köpenhamn. PO och biträdande PO deltog tillsammans med ordföranden i PON i ett möte på Malta i oktober med Alliance of Independent Press Councils in Europe (AIPCE).

Bland de 57 ärenden som under 2002 klandrades av Pressens Opinionsnämnd kan man skönja några fall som bildar ett mönster. Ett mönster är publiceringar i samma ämne i fler än en tidning som anmäls av en och samma berörda person.

I ett fall klandrades två tidningar som båda publicerat namn och bild på ett barn som var föremål för vårdnadstvist. I ett annat fall klandrades två tidningar för uppgifter de lämnat om en namngiven persons brottslighet för ca tio år sedan. I ett tredje fall fälldes fyra tidningar som alla återgett anklagelser från en kvinna mot hennes f d man för misshandel och våldtäkt. Mannen blev därigenom utpekad och erbjöds inte heller av någon av de fyra tidningarna att samtidigt bemöta anklagelserna.

Publiceringarna om brott som skulle ha begåtts för tio år sedan är ett inte unikt exempel på hur kränkande och sakligt felaktiga uppgifter som trycks i en tidning kritiklöst vidarebefordras av andra tidningar med växande publicitetsskada för den berörde.

I de två publiceringarna om vårdnadstvisten och de fyra publiceringarna om påstått kvinnovåld bottnar avvikelserna från god publicistisk sed också mycket tydligt i dålig källkritik. I dessa ärenden har de sammanlagt sex tidningarna talat med endast en part i ett konfliktförhållande. Den partsinlagda tidningen därvid erhållit har återgetts utan den källkritiska prövning som partsinlagor självklart bör underkastas i publicistiska sammanhang. Det kravet viker inte om man, som de sex tidningarna i de här två fallen, uppenbart drivs av ett humanitärt engagemang för den person som fått uttala sig.

En förklaring till att flera tidningar klandras av Pressens Opinionsnämnd för att var och en för sig ha behandlat samma ämne på samma

pressetiskt bristfälliga sätt kan vara att våra dagars journalistik ofta är hårt mallad och samsynen stor om hur ett givet ämne skall behandlas. Det inger vissa farhågor när detta sätter avtryck inte bara i god journalistik utan också i sådan journalistik som tillfogar enskilda en oacceptabel publicitetsskada.

Bristande källkritisk ambition hör så ofta till bilden i de publiceringar som fälls i Pressens Opinionsnämnd att det närmast liknar ett systemfel i svensk press. Lyckligtvis är det en brist som går att avhjälpa. God journalistik förutsätter källkritisk förmåga. Den kan övas upp genom elementära men målmedvetna ansträngningar av ansvarskännande redaktioner. God källkritik avslöjar nyheter där bristande källkritik lämnar nyheter i det fördolda. Den enda som har något att förlora på kompetent källkritik är den som hoppats att hans eller hennes egna utsagor till en tidning inte skulle utsättas för närgången granskning.

I årsberättelsen för 2001 fäste jag uppmärksamheten på att hela 16 av 50 klandrade publiceringar det året på ett eller annat sätt berörde barn, dvs. personer under 18 år. Av de 57 klandrade ärendena 2002 gällde 6 minderåriga. Det innebär glädjande nog att andelen fällda publiceringar där barn varit illa minskat från en tredjedel 2001 till ca en tiondel 2002. Ämnena för de klandrade publiceringarna om barn är ungefär desamma som tidigare. Av de sex ärendena 2002 gällde tre vårdnadstvister, ett barn som brottsoffer, ett barn och fattigdom och ett mobbning.

Det finns alltså anledning att rikta ansvariga utgivares och redaktioners uppmärksamhet på det faktum att det ofta är de allra mest skyddslösa och utsatta barnen i vårt samhälle som far illa av ovarsamma publiceringar. Sådana publiceringar förekommer tyvärr alltför ofta för att bara kunna betecknas som tillfälligheter.

Under 2002 har PO ånyo uppmärksammat en företeelse som även tidigare innehavare av tjänsten som Allmänhetens Pressombudsman haft anledning att reflektera över: överenskommelser mellan tidningar och PO-anmälare som innebär att tidningen erbjuder materiell gottgörelse i utbyte mot att anmälan dras tillbaka. Parterna åtar sig att inte yppa innehållet i en sådan överenskommelse. Den ytterst begränsade inblick i sådana uppgörelser som PO erhållit ger vid handen att de utbetalade "skadestånden" vanligen är blygsamma men i enstaka fall förbluffande stora.

Jag har förståelse för att anmälare visar intresse för sådana överenskommelser. Inget hindrar en person från att ta upp en diskussion med en tidning om materiell kompensation för en publicitetsskada. Den pekuniära ersättningen är attraktiv i sig för den förfördelade och innebär dessutom att tidningen gentemot den personen medger att det funnits brister i något som publicerats. Men för det frivilliga system för upprätthållande av god publicistisk sed som PO och PON utgör inger sådana uppgörelser vissa farhågor.

Det frivilliga systemet är pressens eget system. Det har skapats för att höja både den enskilda tidningens och den samlade pressens trovärdighet. Hur stor trovärdigheten är bestäms av vilken lojalitet mot systemet de tidningar visar som själva är delar av systemet. Graden av lojalitet avgör hur starkt det sammanhållande kittet blir. Att köpa sig fri från klander i Pressens Opinionsnämnd är att försvaga denna frivilliga men viktiga sammanhållning. Det är att svika det ansvar utan vilket det frivilliga systemet i längden inte kan fungera effektivt och trovärdigt. Enskilda uppgörelser mellan PO-anmälare och tidningar varken kan eller bör förhindras. Önskvärt vore dock att tidningarna accepterade en prövning hos PO och PON också i sådana fall där de på egen hand ingått en överenskommelse.

En iakttagelse värd att notera är att anmälningar mot tidningar, som ges ut i Sverige på andra språk än svenska, tenderar att öka. Det illustrerar det faktum att den svenska pressvärlden blir flerspråkigare och mångkulturellare. De språkliga problem som detta ställer PO inför är ofta hanterbara. PO:s egna språkkunskaper och tillgänglig hjälp gör att anmälningarna kan behandlas. Ibland reser dock anmälda publiceringar avsevärda språkliga problem. Professionell översättarhjälp kan vara svår att överhuvudtaget tillgå för vissa språk och tjänsterna betinga sådana priser att PO tvingas avstå från att handlägga en anmälan av både språkliga och ekonomiska skäl. Det är rimligt att anta att mängden anmälningar mot tidningar och tidskrifter som ges ut i Sverige på andra språk än svenska kommer att öka.

Min samlade bedömning av verksamheten 2002 är att allmänhetens förtroende för PO och PON är stort och att det bidrar till ett ge människor som farit illa av ovarsamma publiceringar moralisk upprättelse. Det stärker pressens ansvar och befordrar god publicistisk sed i vårt land.

Stockholm i januari 2003

Olle Stenholm

Allmänhetens Pressombudsman

Tabell 1

HANDLÄGGNING AV DIARIEFÖRDA ÄRENDEN ÅR 2002

Balans från 2001	29
Under året inkomna ärenden	383
Avgjorda ärenden	370
varav:	
avskrivna	321
hänskjutna till PON	49
Balans den 31 december 2002	42

Tabell 2

VISSA UPPGIFTER OM PO:s ÄRENDEBALANS

År	Nya Ärenden	Avgjorda ärenden	Balans per den 31 dec
1972	391	371	105
1973	392	380	117
1974	372	377	112
1975	422	422	112
1976	366	381	97
1977	392	382	107
1978	360	355	112
1979	450	433	129
1980	385	476	38
1981	361	381	18
1982	345	328	35
1983	381	383	33
1984	345	335	43
1985	360	365	38
1986	339	344	33
1987	325	318	40
1988	368	379	29
1989	353	363	19
1990	331	305	45
1991	298	298	45
1992	270	276	39
1993	323	330	32
1994	426	420	38
1995	421	408	51
1996	443	436	58
1997	423	423	58
1998	438	458	38
1999	372	353	57
2000	396	414	41
2001	391	405	29
2002	383	370	42

PON:s ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2002

Pressens Opinionsnämnd får härmed enligt 14 § i stadgarna för nämnden avge rapport om sin verksamhet under år 2002.

Opinionsnämnden har under året haft följande sammansättning.

Ordförande:

regeringsrådet Leif Lindstam

Vice ordförande:

f.d. justitierådet Bengt Lambe

Andre vice ordförande:

hovrättspresidenten Johan Hirschfeldt

Tredje vice ordförande:

regeringsrådet Marianne Eliason

Övriga ledamöter och suppleanter:

av ***Publicistklubben*** utsedda:

redaktörerna Anna-Maria Hagerfors och Jan Lindström, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Tina Thunander och Ingemar Schmid som suppleanter;

av ***Svenska Journalistförbundet*** utsedda:

redaktörerna Stephen Lindholm och Bertholof Brännström, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Britta Svensson och Lilian Ottosson som suppleanter;

av ***Svenska Tidningsutgivareföreningen*** utsedda:

chefredaktören Kalle Jungkvist och redaktionschefen Rolf Matthies, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Karin Rosencrantz-Bergdahl och Daniel Grahn som suppleanter.

Av *Sveriges Tidskrifter* utsedda:

chefredaktörerna Björn Fjæstad och Inger Ridström, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Anders Andersson och Ulrica Ambjörn som suppleanter.

av *riksdagens chefsjustitieombudsman och ordföranden i styrelsen för Sveriges advokatsamfund* gemensamt utsedda:

civilekonomen Claes Hellgren, direktören Carl Johan Smith, verksamhetschefen Christer Rosén, advokaten Sven Unger, direktören Kerstin Hermansson och universitetslektorn Håkan Thorsén, ordinarie ledamöter, med fil dr Nils Ringstedt, överveterinären Anna Tidholm, fil dr Lorentz Lyttkens, etikkonsulten Gösta Tingström, ordföranden och chefen för allmänna reklamationsnämnden Lotty Nordling och folkbildaren Sonia Sherefay som suppleanter.

Som nämndens sekreterare har Christel Ericson Dahllöf tjänstgjort.

Opinionsnämndens avdelningar har under året hållit 16 sammanträden. Opinionsnämnden har vid två tillfällen sammanträtt i plenum.

Suppleanterna har i viss utsträckning deltagit i nämndens överläggningar även när de ej har tjänstgjort i ordinarie ledamöters ställe.

ANTAL ÄRENDEN:

1.	Från 2001 kvarstående ärenden den 1 januari 2002	60
2.	Under året inkomna ärenden	123
3.	Under året avgjorda ärenden	138
4.	Den 31 december 2002 kvarstående ärenden	45

De avgjorda ärendena fördelar sig på följande sätt:

Ärenden	fällda	friade	avvisade	summa
Av PO hänskjutna	48	8	-	56
Överklagade avskrivningsbeslut	9	55	18	82
Summa	57	63	18	138

De avgjorda ärendena avser bl a anmälningar från sammanlagt 23 personer som omfattats av en och samma publicering i 3 tidningar. Publiceringen avsåg läkare som anmälts till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. De 3 tidningarna fälldes i (11+4+1=) 16 fall genom ett beslut för varje tidning. I de återstående 7 fallen friades tidningarna. De ärenden vilka lett till att tidningar klandrats av nämnden avser därför sammanlagt 43 olika publiceringar. I 26 fall har tidningarna åsidosatt god publicistisk sed och i 17 fall har de brutit mot god publicistisk sed.

Efter beslut av Pressens Samarbetsnämnd i december 2001 ingår representanter för Sveriges Tidskrifter i PON och deltog för första gången i PON:s sammanträde den 26 februari 2002. PON har med anledning därav också utökats med ytterligare representanter för allmänheten.

Genom beslut av Pressens Samarbetsnämnd den 25 september 2002 har PON:s behörighet att granska internetpubliceringar gjorts permanent. Samma regler gäller för denna granskning och granskningen av tryckta publikationer.

De expeditionsavgifter som enligt stadgarna för nämnden utgår för klandrad tidning höjdes den 1 oktober 2002 för tidningar med en vardagsupplaga om mer än 10 000 ex från 22 800 kr till 25 000 kr och för tidningar med en lägre upplaga från 8 400 kr till 10 000 kr.

Av nämnden under året klandrade ärenden har föranlett expeditionsavgifter om sammanlagt 885 600 kronor.

Enligt publicitetsregel 6 och § 13 i PON:s stadgar åligger det en tidning som blivit fälld av Pressens Opinionsnämnd att utan dröjsmål publicera uttalandet.

En förteckning över de tidningar som klandrats under 2002 finns på sidan 15. Under 2002 har så inte skett i tre fall. I ett fall (XL LuleåXtra) underlät tidningen att publicera det fällande beslutet och i de andra två fallen hade tidningarna lagts ned när PON:s klandrande beslut kom. (sid 16).

Nämndens ordförande Leif Lindstam deltog i det fjärde mötet med the Alliance of Independent Press Councils (AIPCE) i Valetta i Malta den 18 och 19 oktober 2002.

Stockholm den 14 januari 2003

Leif Lindstam

Christel Ericson Dahllöf

TIDNINGAR KLANDRADE AV OPINIONSNÄMNDEN

2002

Aftonbladet	1	Länstidningen Södertälje	1
Arbetsbladet	1	Metro	1
Arvika Nyheter	1	Mitt i Botkyrka	1
Barometern	1	Mitt i Huddinge	1
Dagens Nyheter	1	Nya Wermlands-Tidningen	1
Dala-Demokraten	1	Nyhetsidningen Sesam	1
Expressen	6	Smålands-Tidningen	1
Folket	1	Smälänningen	2
GT	5	Vagabond Inside	1
Haparandabladet	1	Vision	1
Hudiksvalls Tidning	3	Västerbottens-Kuriren	1
Hänt Extra	2	XL LuleåXtra	1
Kvällsposten	3	Året Runt	1
Ljusnan	1	Östgöta Correspondenten	1

OPUBLICERADE KLANDRANDE PON-BESLUT 2002

36/2002

Anmälan mot XL LuleåXtra

Den 27 september 2001 hälsade XL:s ansvarige utgivare B i en redaktionell kommentar kronofogden i Luleå (i fortsättningen kallad A) välkommen som krönikör i tidningen. Hon skulle ta upp frågor som gällde kronofogdeärenden. Längre in i tidningen hälsades hon ånyo välkommen i en rubrik. Under den fanns en vinjett med texten ”**Kronofogden informerar – av: A**”. Själva artikeln handlade om vissa nya sekretessregler för att skydda personer som fått betalningsanmärkning. Den var undertecknad ”A, Kronofogde”.

Publiceringen anmäldes av A till Allmänhetens Pressombudsman (PO). Hon upplyste att hon blivit ombedd av B att skriva en artikel om de nya sekretessreglerna men avböjt. Däremot hade hon erbjudit sig att skicka RSV:s pressmeddelande om saken så att tidningen själv kunde skriva något. Hon var också villig att svara på frågor men ville inte medarbeta som skribent. Hon önskade inte under några omständigheter framstå som fast medarbetare i XL. Hon uteslöt att något som helst missförstånd kunnat uppstå på den punkten, eftersom hon upprepade gånger framfört sin inställning till B. Att hon skulle vara krönikör hade överhuvudtaget inte berörts.

B svarade i yttrande till PO att han först varit i kontakt med en kollega till A som i sin tur frågat henne om hon ville skriva en artikel för XL. Enligt vad kollegan meddelat B hade A sagt ja. När han talat med A själv i telefon hade hon sagt att hon inte hade tid och erbjudit sig att faxa över pressmeddelandet. Det hade aldrig varit någon diskussion om att hon inte ville vara krönikör. För tidningen var det viktigt att kunna sätta ut namnet på en krönikör. Annars skulle skatteväsendet betrakta texten som en annons och kräva reklamskatt. B beklagade att hon känt sig kränkt av att presenteras som krönikör. Han hänvisade också till en dementi som publicerats i påföljande nummer, den 25 oktober. I den beklagades det eventuella obehag XL vållat A genom att kalla henne krönikör. Den korrekta beteckningen skulle vara uppgiftslämnare.

A inkom med påminnelser.

PO anförde i beslut den 10 december 2001:

Först skall sägas att en tidning givetvis kan publicera ett pressmeddelande från en myndighet som redaktionell text utan att betala re-

klamskatt, hur obearbetat eller bearbetat av tidningen som pressmeddelandet än må vara.

Allmänintresset är i detta fall obefintligt. Ingen av XL:s läsare har intresse av att ta del av den felaktiga uppgiften att anmälaren skrivit den aktuella artikeln eller av den likaledes felaktiga uppgiften att hon är och kommer att fortsätta att vara krönikör i tidningen. Samtidigt är publicitetsskadan för anmälaren av att tidningens läsare fått ta del av dessa felaktiga uppgifter begränsad.

Dock känner anmälaren själv sig djupt kränkt av att mot sin vilja ha presenterats som krönikör i det aktuella numret och kommande nummer. Hon har gjort klart för tidningen att hon inte önskade medarbeta som skribent och hon har inte ställt sig till förfogande som krönikör vare sig i detta fall eller för framtiden. Hon har tvärtom framfört att hon inte ville ha någon redaktionell befattning med XL. Jag har ingen anledning att anta att anmälaren därvidlag uttryckte sig så otydligt att tidningen inte förstod vad hon menade.

Min bedömning är att den publicitetsskada de osanna uppgifterna vållat anmälaren är lika oacceptabel som onödig. Jag finner att XL iakttagit en oansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften.

Ärendet överlämnas till Pressens Opinionsnämnd.

Pressens Opinionsnämnd gör följande bedömning:

Genom de osanna uppgifterna om att A inträtt som krönikör i tidningen och om att hon varit författare till den anmälda artikeln har hon känt sig kränkt och alltså tillfogats en publicitetsskada. Även om tidningen i ett senare nummer infört en rättelse kan tidningen icke undgå klander för publiceringen. Tidningen har genom den anmälda publiceringen brutit mot god publicistisk sed.

60/2002

Anmälan mot Vagabond Inside

I Vagabond Inside nr 4/01 fanns en krönika av B, VD för Vagabond Media AB och chefredaktör för Resemagasinet Vagabond, med rubriken **Dags att växa upp**. I krönikan framfördes synpunkter på resebranschens TUR-mässa 2001.

Pinsammast på mässan var, enligt B, resejournalisten A. Denne beskrevs som en mytoman som under 15 års tid spritt det häpnadsväckande påståendet att det var han som startade Resemagasinet Vagabond. Den lögnen hade B hört så många gånger att han inte längre orkade dementera. På TUR-mässan hade det dykt upp ett nytt fantastiskt påstående som A givit spridning åt, nämligen att det var A som hade lärt upp B. Detta måste enligt B ha skett under det halvår A fanns i Vagabonds närhet, dvs innan A hade blivit utsparkad av en enhällig styrelse, bl a på grund av stora samarbetssvårigheter samt det faktum att han tagit emot bjudresor. Men visst, A hade lärt B hur man inte skulle bete sig om man ville bli betraktad som en seriös journalist. B tackade för den kunskapen, men tyckte att A nu skulle gå vidare. Han hade passerat 50 och borde skaffa sig ett liv.

I nr 7/01 av tidningen fanns på en helsida på debattplats (INSIKTER & ÅSIKTER) ett bemötande från A. På motstående sida på tidningsuppslaget fanns en kommentar från B. Tidningens ingress till A:s genmäle löd: "Resejournalisten A fick sparken från Vagabond av en enhällig styrelse bland annat på grund av samarbetssvårigheter och att han tog emot bjudresor. Och att det var han som startade Resemagasinet Vagabond är en lögn, skrev B, VD Vagabond Media och chefredaktör för Resemagasinet Vagabond, i Vagabond Inside 4/2001. A svarar:"

Genmälet hade rubriken **B tål inte sanningen**. Enligt A tålde B inte sanningen: att idén till Vagabond kom från A och inte från B. A kommenterade härefter bakgrunden till Vagabonds tillkomst, samt sin egen och B:s journalistiska bakgrund i resebranschen. Han exemplifierade också med några enligt honom olämpliga artiklar som publicerats av Vagabond. Efter ett år hade han lämnat redaktionen och gått till en annan tidning. Skälet till att A ett drygt år senare uteslöts som delägare ur Resepress, som ägde Vagabond, hade inget med bjudresor att göra. Påståendet om bjudresor var en grov osanning. A framförde avslutningsvis att han hade gått vidare och att han klarade sig bra som reseredaktör på ICA-kuriren med en läsekrets på en miljon och en upplaga på 350 000 per vecka. Tio gånger fler än Vagabond.

B kommenterade A:s genmäle under rubriken **Som vanligt stor förvirring**. Han utvecklade sin ståndpunkt att det var han som hade kommit med idén till Vagabond, beskrev sin egen journalistiska bakgrund och bemötte A:s kritik mot

vissa artiklar. Han vidhöll den tidigare lämnade uppgiften om att bjudresor var en viktig orsak till att A "blivit utsparkad".

A anmälde till att börja med, den 1 augusti 2001, publiceringen i nr 4/01 till Allmänhetens Pressombudsman (PO). Han anförde sammanfattningsvis att omdömena och uppgifterna om honom i publiceringen i nr 4/01 var djupt kränkande och innehöll en rad osanna påståenden som skadade honom som yrkesmänniska. Tidningen hade brutit mot de pressetiska reglerna och god publicistisk sed. - Anklagelsen om att han var mytoman var egendomlig. A, B och några andra hade startat tidningen gemensamt efter en ide som härstammade från A och i hans arbetslokal. Fakta gick lätt att styrka. - Det var en grov osanning att han skulle fått lämna verksamheten för att han tagit emot bjudresor. Han lämnade redaktionen gradvis under hösten 1987. Det sista redaktionsråds-sammanträde han deltog i var under december 1987. Han uteslöts i december 1988 som delägare och styrelseledamot i den ekonomiska förening som hade utgivningsbeviset för tidningen. Det officiella skälet var att han inte var aktiv i verksamheten, det verkliga var att han satt på två stolar. Han hade nämligen börjat skriva i en konkurrenttidning. - Han hade inte heller fått tillfälle till samtidigt bemötande. Tidningen hade kommit till honom som prenumerant den 3 maj. Kort därefter skrev han ett genmäle som han postade till Vagabond den 13 maj. Den 21 maj kontaktades han av tidningen varvid man meddelade att det var för sent för att ta in genmälet i nummer 5/01. Han fick löfte om att genmälet skulle publiceras i nummer 6/01 men detta löfte togs också tillbaka. Det skulle istället publiceras efter sommaren men A hade inga förhoppningar om att detta skulle ske.

Vagabond Inside anförde i yttrande över anmälan, vilket kom in till PO den 16 augusti 2001 att nummer 4/01 av tidningen nått prenumeranterna den 20 april, att man hela tiden haft för avsikt att publicera genmälet men att det kom till redaktionen samma dag som sidorna till nummer 5/01 skickades till tryckeriet. Det inplanerades till nummer 6/01 men kom ej med därför att denna tidning var så tunn, varför genmälet skulle kommit att ta upp 10 % av utrymmet. Det skulle komma att publiceras i sin helhet i nummer 7/01.

I nr 7/01 som kom ut i september 2001 fanns genmälet publicerat i enlighet med vad som redovisats inledningsvis.

I en kommentar av A framhöll denne att det framgick av krönikan att det rörde sig om en gammal konflikt mellan honom och B. Eftersom det dessutom var ett djupt personligt angrepp borde han givits möjlighet att bemöta det redan i nummer 4/01.

A riktade vidare i en anmälan till PO den 30 oktober 2001 kritik även mot publiceringen som sådan. Bl a upprepades de osanna anklagelserna mot honom i ingressen till genmälet och presenterades som om de var en obestridd sanning. Det är enligt A fråga om förtal och osant utpekande. Han har aldrig blivit sparkad ur Vagabond och han har aldrig tagit emot en bjudresa som redaktionsmedlem i Vagabond.

Vagabond Inside anförde i yttrande till PO att ingressen till det publicerade genmälet syftade till att klargöra saken för läsarna; det framgick tydligt att påståendena kom från B och att A skulle bemöta dem.

PO anförde i beslut den 17 december 2001 bl a följande:

För att en anmälan skall prövas av PO fordras som regel att anmälan inkommer senast tre månader efter publiceringen. I detta fall har fråga uppkommit om publiceringen i nr 4/01 faller inom tremånadersfristen

Det är enligt min bedömning rimligt att tolka den oklarhet som i detta fall föreligger om publiceringstidpunkten till anmälares fördel. Jag ser således inte något hinder mot att pröva publiceringen i nr 4.

Efter att ha tagit del av innehållet i publiceringarna och parternas skrivelser framstår saken för mig, som utomstående betraktare, främst som ett uttryck för motsättningar mellan två journalister, båda aktiva på olika tidningar inom resebranschen och med stor erfarenhet på området. PO:s verksamhet är inte i första hand avsedd för att ta ställning till formerna för en sådan polemik.

Vad som kan konstateras från PO:s utgångspunkt är dock att de av A kritiserade uppgifterna i nr 4/01 var ägnade att framställa honom i en oseriös dager. Framför allt var påståendet om att han hade uteslutits på grund av han tagit emot bjudresor av den arten att han borde ha fått tillfälle att samtidigt bemöta det.

Vid bedömningen kan emellertid inte bortses ifrån att A, om än med viss fördröjning, fick det önskade genmälet publicerat i oavkortat skick; ett utförligt genmäle som var väl ägnat att tillgodose hans intressen. Av ingressen framgick att de omstridda påståendena kom från B och att A skulle bemöta dem. Att B fick kommentera de i genmälet framförda uppgifterna om honom och Vagabond samt att

han i kommentaren vidhöll sin version av saken, får godtas ur ett pressetiskt perspektiv.

Sammanfattningsvis är det min bedömning att A visserligen tillfogades en publicitetsskada, men att denna skada inte var så allvarlig att det finns tillräckliga skäl för klander. Jag måste således meddela att anmälan mot Vagabond Inside inte föranleder någon ytterligare åtgärd från min sida. Avslutningsvis vill jag som en upplysning till tidningen framhålla att god publicistisk sed bl a innebär att tidningar förväntas avhålla sig från att publicera uppgifter om PO-anmälningar eller om PO:s avskrivningsbeslut.

A har överklagat PO:s beslut till Pressens Opinionsnämnd (PON) och yrkar att PON skall pröva om vissa av de uppgifter som lämnats i tidningen är förtal eller osant intygande, om de lämnade uppgifterna uppfyller de pressetiska kraven på sanning och trovärdighet, om man brutit mot de pressetiska reglerna, dels genom att inte omgående publicera genmälet dels genom att upprepa anklagelserna i ingressen till genmälet. Han anför bl a att PO:s argument för att avskriwa ärendet, nämligen att det främst rör sig om ett uttryck för motsättningar mellan två journalister är svagt. Det är fråga om ett angrepp på honom som person, hans heder, hans etiska nivå, hans trovärdighet som människa och hans korrupsionsbenägenhet.

Pressens Opinionsnämnd gör följande bedömning:

Nämnden konstaterar inledningsvis att det inte är nämndens uppgift att pröva om en tidning gjort sig skyldig till förtal eller osant intygande. PON behandlar endast ärenden som rör god publicistisk sed.

Vad först gäller artikeln i nr 4/01 finner nämnden att såväl påståendet att A var mytoman som att han uteslutits därför att han tagit emot bjudresor är kränkande för hans personliga integritet. Vad gäller den senare uppgiften rör det sig om ett händelseförlopp som ligger närmare 15 år tillbaka i tiden och olika uppfattningar råder om vad som var den rätta orsaken till uteslutningen. Detta måste tidningen varit medveten om. A borde därför enligt nämndens mening ha fått tillfälle att bemöta en så allvarlig beskyllning helst i anslutning till publiceringen och i vart fall tidigare än vad som skedde. Då det är av yttersta vikt att ett genmäle publiceras så snart som möjligt finner nämnden att Vagabond Inside genom att dröja så länge med införande av genmälet har åsidosatt god publicistisk sed. Härför skall tidningen klandras.

Anmälan mot Vision

Vision publicerade i nr 54/01, som utkom den 15 november, en artikel om en kvinnlig kristdemokratisk riksdagsledamot som våren 2001 dömts för bokföringsbrott. Rättssaken hade fått stor uppmärksamhet i medierna. Artikeln i Vision hade rubriken **Personlig tragedi blev medicirkus** och underrubriken **Planterade rykten i pressen och falska insändare jagar kd-politikern som dömdes för bokföringsbrott.**

Enligt artikeln var detta historien om hur hon förföljdes av någon som flera källor pekade ut som hennes tidigare sambo, och hur han smart och medvetet manipulerade media för att svartmåla henne. Trots domen för bokföringsbrott och trots att hon för några år sedan felaktigt tagit ut arbetslöshetsersättning, backades hon upp av partiledningen och Alf Svensson. Orsaken var att man ansåg att hon var utsatt för en intensiv förtalskampanj av sin före detta sambo, som hon hade en minderårig dotter tillsammans med. Hon sade att hon var utsatt för ”psykisk tortyr” och var ”förföljd”. Journalister över hela landet matades med komprometterande material om henne.

Reportern fann hennes berättelse trovärdig med hänsyn till de kontakter han själv haft med en person som presenterat sig som ”Ahlqvist”. Denne hade hört av sig flera gånger och berättat att han kände till en rad graverande omständigheter om riksdagsledamoten. När reportern så småningom kontrollerade de telefonnummer han hade fått av ”Ahlqvist”, visade det sig att ett av dem gick till en viss A. i Trelleborg. Där fanns en telefonsvarare med en röst helt olik den reportern talat med. Och när reportern senare fick kontakt med A:s före detta man, stod det klart att den man som uppgett sig vara ”Ahlqvist” i själva verket var riksdagsledamotens före detta sambo. ”Visst är det han. Han umgås med min förra fru...”, sade A:s före detta man bland annat. Enligt honom skulle riksdagsledamotens före detta sambo ha berättat för hans yngste son och dennes fästmo något som bekräftade riksdagsledamotens försäkringar i tingsrätten om att det var hennes sambo som skötte bokföringen.

”Jag har fått berättat för mig att han (riksdagsledamotens förra sambo) hade suttit och förklarat hemma hos min förra hustru att bokföringen hade han hand om och den skulle han aldrig lämna över till myndigheterna”, sade A:s före detta man.

I en fotnot under artikeln sades att Vision förgäves hade sökt uppgiftslämnaren ”Ahlqvist” för en kommentar.

Publiceringen anmäldes till Allmänhetens Pressombudsman (PO) av riksdagsledamotens före detta sambo, B. Han anförde att tidningen hade lämnat felaktiga och kränkande uppgifter om honom. Han hade aldrig sagt att han tagit hand om riksdagsledamotens bokföring och inte skulle överlämna den till myndigheterna. Han stod inte bakom inlägg mot riksdagsledamoten i lokalpressen. Inte heller hade han förmedlat någon information till Vision.

B. kritiserade att tidningen utgått från uppgifter från A. som enligt B. inte var en trovärdig källa. A. hade även tidigare spritt falska uppgifter om honom. B. hade ett vänskapsförhållande till A.:s före detta fru, vilket uppenbarligen störde A.

Anmälaren anförde vidare att Vision inte hade berett honom tillfälle att kommentera uppgifterna i denna partsinläga för riksdagsledamoten.

Vision anförde i sitt yttrande till PO att till tidningens publicistiska uppgifter hörde att bevaka mediernas roll i samhällsdebatten och hur medierna användes i maktstrider etc. Det aktuella fallet föll inom ramen för detta uppdrag. Bakgrunden till artikeln var att en av tidningens reportrar flera gånger ringdes upp av en person som ville tipsa om graverande uppgifter om kd-politikern. Tipsaren uppgav sig heta "Ahlqvist". Det gick så småningom upp för reportern att "Ahlqvist" i själva verket var riksdagsledamotens före detta sambo.

Att det var samma person stod klart. Det framgick av detaljer i "Ahlqvists" samtal med reportern. Det telefonnummer som han lämnade gick visserligen till en verklig A. i Trelleborg, men det var ett falskt spår. Reportern hade talat med A. och förvissat sig om att det inte var han. Däremot umgicks B. med A.:s före detta fru.

Anmälaren B. ifrågasatte Visions granskande verksamhet och menade att tidningen låtit sig bli till en megafon för riksdagsledamoten. Uppgiften om att han var en vän till A.:s före detta fru tillförde inte något nytt; detta framgick redan av hans egen anmälan. Han bestred att han på något sätt hade varit i kontakt med

Vision. Tidningen hade inte, vare sig inför eller efter publiceringen, gett honom tillfälle att bemöta de grova anklagelserna.

I sitt beslut den 28 februari 2002 anförde PO följande:

Omnämmandet av anmälaren som riksdagsledamotens före detta sambo var tillräckligt för att utpeka honom inför en viss krets. Till denna krets förmedlades uppgifter om att han under falskt namn vänt sig till Vision med graverande uppgifter om riksdagsledamoten, att han låg bakom inlägg mot riksdagsledamoten i lokalpressen samt att han skulle ha sagt att han tagit

hand om hennes bokföring och aldrig skulle överlämna den till myndigheterna. Framställningen byggde till stor del på andra- och tredjehandsuppgifter.

Jag kan inte finna att vad tidningen anfört gör att det framstår som klarlagt att B. hade vänt sig till Vision. Allmänintresset av att redovisa anklagelserna mot anmälaren på det sätt som skedde kan ifrågasättas. Tidningen har inte heller inför publiceringen konfronterat B. med tidningens antagande om att han lämnat uppgifter under falskt namn eller gett honom tillfälle att bemöta bl a den allvarliga anklagelsen om att han skulle ha lagt beslag på bokföringen.

Publiceringen är enligt min bedömning oförenlig med en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. Vision bör därför klandras.

Ärendet överlämnas till Pressens Opinionsnämnd.

Pressens Opinionsnämnd gör följande bedömning:

Nämnden finner på de skäl som PO anfört att Vision brutit mot god publicistisk sed.

TIDNINGAR KLANDRADE AV OPINIONSNÄMNDEN 2002

I anslutning till varje fall anges om ärendet har hänskjutits av PO eller av anmälaren (Anm.) Dessutom anges det om klandret avser att tidningen har åsidosatt (å), brutit (b) eller grovt brutit (gb) mot god publicistisk sed. Skiljaktiga beslut markeras med (sk).

Aftonbladet:

Exp nr 75 I en artikel om en vårdnadstvist publicerades barnets namn och bild. Intima och integritetskänsliga förhållanden i barnets tillvaro blev på så sätt kända för en vidare krets av människor än de som redan kunde antas ha varit bekanta med fallet. PO (å)

Arbetsbladet:

Exp nr 22 Vissa formuleringar på en löpsedel och i en artikelrubrik om att en advokat ”smet från skatteskuld” resp ”drog till Frankrike innan kronofogen kom”, kunde tolkas som att han flyttat utomlands för att undandra sig sina skyldigheter. Denna presentation hade inte täckning i artikeltexten. PO (å)

Arvika Nyheter:

Exp nr 6 I en notis, om att en drogpåverkad kvinna fallit och skadat sig, angavs gatuadressen. Därigenom blev kvinnan identifierad. Det var omotiverat att peka ut henne i detta känsliga sammanhang och uppgiften om drogpåverkan var dessutom felaktig. PO (b)

Barometern:

Exp nr 53 Under rubriken **Inte rent mjöl i påsen** redovisades resultatet av en inspektion som miljöinspektören A gjort på ett bageri. Tidningen återgav bageriägarens uttalanden om att A varit väldigt aggressiv till sitt sätt och att det var allmänt känt att han var aggressiv, utan att A fick kommentera detta. PO (å)

Dagens Nyheter:

- Exp nr 70 Två publiceringar om en utvisningshotad kvinna. Det fanns ett uppenbart allmänintresse av att belysa hennes situation. I artiklarna framställdes dock olika anklagelser mot hennes f d man för bl a misshandel och våldtäkt av henne. Uppgifterna i artiklarna var tillräckliga för att peka ut honom inför en viss krets. Han tillfogades därigenom en publicitetsskada. Denna var trots ämnets allmänintresse inte försvarlig. Tidningen hade därför, med beaktande också av att mannen inte getts tillfälle till samtidigt bemötande, brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Dala-Demokraten:

- Exp nr 61 Rapporteringen om ett rattfyllerimål innebar ett begränsat utpekande av den kvinna som åtalats. Domen var friande. Ändå stod det i rubriken att ”berusad bilförare friades” och det lämnades integritetskänsliga uppgifter om kvinnan. Artikeln och en därefter publicerad insändare var omotiverat kränkande för kvinnan. Att tidningen gjorde vissa uppföljande publiceringar, var inte tillräckligt för att tidningen skulle undgå klander. PO (å)

Expressen:

- Exp nr 11 Ett företag som anlitat utländska bärplockare utsattes för allvarlig kritik - bl a för att företaget, då en manlig bärplockare blivit sjuk, inte brytt sig om att ta honom till sjukhus. Företaget borde ha getts tillfälle till bemötande. Att det genmäle som företaget tillställde tidningen inte ansågs kunna publiceras i befintligt skick, innebar inte att tidningen kunde undgå ansvar för att ett bemötande inte publicerades. PO (å)

- Exp nr 26 Expressen publicerade en artikel med en lista på läkare som anmälts till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd under år 2000 och som varnats av nämnden. PON konstaterade att frågor om tillsyn och disciplinförfaranden betr bl a läkare har allmänintresse. I ett antal fall där – vid tidpunkten för publiceringen – varningen undanröjts, eller överklagats men ej avgjorts, klandrades namnpubliceringen. Artikeln informerades varken generellt om möjligheten att överklaga, eller specifikt om att överklagande skett i dessa fall. PO (b) Anm. (å) (sk)
- Exp nr 44 I en artikel om kungaparets hjälp till en ung vän som misstänktes för narkotikabrott, berättades samtidigt om kungens och drottningens tidigare stöd till en yngre släkting (A). Genom sammanblandningen med den aktuella brottsmisstanken och integritetskänsliga uppgifter om de mindre brott som A begått för närmare tio år sedan, tillfogades denne en oförsvarlig publicitetsskada. PO (å)
- Exp nr 68 Två publiceringar om en utvisningshotad kvinna. Det fanns ett uppenbart allmänintresse av att belysa hennes situation. I artiklarna framställdes dock olika anklagelser mot hennes f d man för bl a misshandel och våldtäkt av henne. Uppgifterna i artiklarna var tillräckliga för att peka ut honom inför en viss krets. Han tillfogades därigenom en publicitetsskada. Denna var trots ämnets allmänintresse inte försvarlig. Tidningen hade därför, med beaktande också av att mannen inte getts tillfälle till samtidigt bemötande, brutit mot god publicistisk sed. PO (b)
- Exp nr 119 Tidningens rubrik- och bildredigering skapade det felaktiga intrycket att en namngiven skådespelare anhållits. Att man därefter publicerade en ursäkt var inte tillräckligt för att frita tidningen från ansvar. PO (b)
- Exp nr 125 Tidningen rapporterade i flera artiklar om en, visserligen anonymiserad, kvinna som misstänktes för mordförsök på sitt treåriga barn. På tidningens förstasida fanns vid ett tillfälle huvudrubriken: **MAMMA blev kär i kroppsbyggare - TOG ANABOLA steroider och KNUFFADE SITT BARN från hög bro.** Rubrikens kategoriska påståenden klandrades. PO (å)

Folket:

Exp nr 100 En elvaårig flicka berättade i en artikel om sina upplevelser av mobbning. Framträdandet i detta känsliga sammanhang tillfogade henne en publicitetsskada. Eftersom publiceringen gällde en mycket ung person var tidningens förfarande ett anmärkningsvärt avsteg från de pressetiska principerna. Tidningen kunde därför, även om den framfört sin ursäkt för det inträffade, inte undgå klander. PO (b)

Göteborgs-Tidningen, GT:

Exp nr 29 GT publicerade en artikel med en lista på läkare som anmälts till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd under år 2000 och som varnats av nämnden. PON konstaterade att frågor om tillsyn och disciplinförfaranden betr bl a läkare har allmänintresse. I ett fall där - vid tidpunkten för publiceringen - varningen överklagats men ej avgjorts, klandrades namnpubliceringen. Artikeln informerade varken generellt om möjligheten att överklaga, eller specifikt om att överklagande skett i detta fall. Anm.(å)(sk)

Exp nr 41 En artikel om ett uppmärksammat trippelmord innehöll en bild på mördarens blodiga och sårade händer samt en bild från rekonstruktionen av mordet i offrets hem; tidningen hade inte visat offrets anhöriga tillräcklig hänsyn. PO (b)

Exp nr 42 Tidningen hade inte fog för de påståenden som gjordes om att en lokalpolitiker ägnat sig åt ekonomiskt fusk och fiffel. Att det skedde en uppföljande publicering med anmälarens invändningar var inte tillräckligt för att tidningen skulle undgå klander. PO (b)

Exp nr 43 Tidningen hade inte fog för de påståenden som gjordes om att en lokalpolitiker ägnat sig åt ekonomiskt fusk och fiffel. Att det skedde en uppföljande publicering med anmälarens invändningar var inte tillräckligt för att tidningen skulle undgå klander. PO (b)

Exp nr 99 En artikel med rubriken **Tandläkare stoppad - skrev ut massor av sprit till sig själv**. Att en tandläkare fick forskrivningsrätten inskränkt hade visst allmänintresse. Publiceringen förmedlade dock ett intryck av att tandläkaren köpt spriten för egen konsumtion. Denna spekulativa vinkling var inte motiverad och uppgifterna i artikeln var också tillräckliga för att utpeka honom inför en viss krets. PO (å)

Haparandabladet:

- Exp nr 58 I en publicering beskylldes två tjänstemän och en politiker för att ha bjudit minderåriga ryska flickor på sprit i samband med en kommunal vänortsresa till Kovdor. Det fanns inte tillräckligt underlag i artikeln för att motivera publiceringen av namn och bild på de anklagade personerna. Att anmälaren fick dementera uppgifterna i artikeln, ändrade inte bedömningen. Anm. (b)

Hudiksvalls Tidning:

- Exp nr 4 En ung artist blev, i ett tidigt skede av polisutredningen, utpekad som inblandad i en narkotikahärva. När åtal sedan väcktes var misstankarna betydligt mindre allvarliga än vad tidningen tidigare redogjort för. I stället för misstankar om försäljning för miljoner kronor till bl a gymnasieelever, handlade åtalet om ringa narkotikabrott. PO (å)
- Exp nr 5 I en publicering om personalsituationen inom vården, nämndes att en diabetessköterska på en angiven ort var sjukskriven p g a utbrändhet. Det var inte motiverat att lämna denna integritetskänsliga information som enligt anmälaren dessutom var felaktig. PO (å)
- Exp nr 108 I en artikel uttalade sig en kritiserad djurägare till sitt försvar och anklagade därvid en granne för förföljelse och trakasserier. Uppgifterna i artikeln var tillräckliga för att peka ut grannen inför en viss krets. Anklagelserna var löst grundade och grannen fick inte heller tillfälle till samtidigt bemötande. PO (b)

Hänt Extra:

- Exp nr 107 Tidningen publicerade genom redaktionellt slarv fel passbild. Mannen på bilden kom därigenom missvisande att kopplas ihop med en romans med en känd artist. PO (å) (sk)

Exp nr 116 En yngre släkting till den kungliga familjen påstods felaktigt bli ha varit gripen för narkotikabrott för ett antal år sedan. Osanningen upprepades också ordagrant två gånger i den rättelse som tidningen publicerade. PO (b)

Kvällsposten:

Exp nr 12 Ett företag som anlitat utländska bärplockare utsattes för allvarlig kritik - bl a för att företaget, då en manlig bärplockare blivit sjuk, inte brytt sig om att ta honom till sjukhus. Företaget borde ha getts tillfälle till bemötande. Att det genmäle som företaget tillställde tidningen inte ansågs kunna publiceras i befintligt skick, innebar inte att tidningen kunde undgå ansvar för att ett bemötande inte publicerades. PO (å)

Exp nr 27 Kvällsposten publicerade en artikel med en lista på läkare som anmälts till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd under år 2000 och som varnats av nämnden. I ett antal fall där – vid tidpunkten för publiceringen – varningen undanröjts, klandrades namnpubliceringen. PO (b) (sk)

Exp nr 118 Tidningens rubrik- och bildredigering skapade det felaktiga intrycket att en namngiven skådespelare anhållits. Att man därefter publicerade en ursäkt var inte tillräckligt för att frita tidningen från ansvar. PO (b)

Ljusnan:

Exp nr 83 Läkare har en sådan ställning att de i många fall kan få tåla att tidningar publicerar kritik som gäller deras yrkesutövning. I detta fall redogjorde dock tidningen på ett tidigt stadium för detaljerad och allvarlig kritik, läkarna kunde identifieras och de gavs inte tillfälle till ett adekvat bemötande. PO (å)

Länstidningen Södertälje:

Exp nr 127 Tidningen rapporterade om att en efterspanad misstänkt mördare fortfarande befann sig på fri fot. I sammanhanget publicerades en bild på driftschefen på den restaurant där brottet begicks för två år sedan. Det klargjordes inte vilken koppling mannen på bilden hade till innehållet i artikeln. Genom ett senare publicerat förtydligande framgick inte heller vilken roll han haft, utan endast att han inte var den efterspanade personen. PO (å)

Metro:

Exp nr 128 I en artikel framträdde en namngiven pappa och berättade om sin svåra ekonomiska situation med anledning av en skilsmässa och underhållsskyldigheten för barnen. Artikeln illustrerades av en bild på honom och barnen vars förnamn och ålder framgick. Det ansågs inte motiverat att exponera barnen i sammanhanget, eftersom publiceringen gav en inblick i barnens familjeförhållanden som av dem kunde uppfattas som känslig. PO (å) (sk)

Mitt i Botkyrka:

Exp nr 78 En artikel om att en man fått ekonomisk kompensation av staten för att han felaktigt suttit frihetsberövad. Artikeln innehöll missvisande uppgifter om en tidigare dom mot mannen och innebar ett begränsat utpekande av honom. Rättelse var inte tillräckligt. PO (å)

Mitt i Huddinge:

Exp nr 69 En publicering om en utvisningshotad kvinna. Det fanns ett uppenbart allmänintresse av att belysa hennes situation. I artikeln framställdes dock olika anklagelser mot hennes f d man för bl a misshandel och våldtäkt av henne. Uppgifterna i artikeln var tillräckliga för att peka ut honom inför en viss krets. Han tillfogades därigenom en publicitetsskada. Denna var trots ämnets allmänintresse inte försvarlig. Tidningen hade därför, med beaktande också av att mannen inte getts tillfälle till samtidigt bemötande, brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Nya Wermlands-Tidningen:

- Exp nr 15 Allmänintresset motiverade visserligen att en överste, som misstänktes för brott mot rikets säkerhet, namngavs. Däremot hade tidningen inte visat tillräcklig återhållsamhet vid rapporteringen om misstankarna; publiceringarna innehöll omfattande spekulationer och hypoteser. PO (å)

Nyhetstidningen Sesam:

- Exp nr 71 En artikel om en utvisningshotad kvinna. Det fanns ett uppenbart allmänintresse av att belysa hennes situation. I artikeln framställdes dock anklagelser mot hennes f d man för misshandel av henne. Anklagelserna lades visserligen i kvinnans mun och angavs vara föremål för utredning av åklagare, men var ändå av sådan art att mannen orsakades en publicitetsskada. Uppgifterna i artikeln var också tillräckliga för att peka ut honom inför en viss krets. Tidningen hade därför, med beaktande också av att mannen inte getts tillfälle till samtidigt bemötande, åsidosatt god publicistisk sed. PO (å)

Smålands-Tidningen:

- Exp nr 95 På grund av en redigeringsmiss syntes en undersköterskas personnummer på en bild. Även om personnummer är offentliga är uppgifterna av integritetskänslig natur. Ett publicerat personnummer kan leda till missbruk och impulshandlingar föranledda av publiceringen. PO (å)

Smälänningen:

- Exp nr 84 En kommunal förvaltningschef fick hård kritik för samarbetssvårigheter. Det sades också att hon i vissa kommunala kretsar benämns som "kronvittne" i ett fall där en tidigare kommunchef fått lämna sin tjänst. Tidningen erbjöd henne inte samtidigt bemötande. PO (å)
- Exp nr 89 I en artikel om förutsättningarna för åtal vid förtalsbrott, framträdde ena parten i en konflikt öppet. Denna part fick framföra långtgående anklagelser om att motparten gjort sig skyldig till förtal och trakasserier, utan att tillfälle gavs till bemötande. PO (å)

Vagabond Inside:

- Exp nr 60 Tidningen dröjde alltför länge med att publicera ett genmäle. Anm. (å)

Vision:

- Exp nr 73 En artikel om en kvinnlig riksdagsledamot som tidigare dömts för bokföringsbrott. I artikeln sades att hennes fd sambo vänt sig till Vision under falskt namn med graverande uppgifter om henne. Även andra allvarliga anklagelser riktades mot honom. Framställningen byggde till stor del på andra- och tredjehandsuppgifter. Tidningen gav honom inte heller tillfälle att bemöta de allvarliga beskyllningarna. PO (b)

Västerbottens-Kuriren:

- Exp nr 2 I en artikel lämnades uppgifter om att en fotbollstränare hade slagit ned en spelare. Uppgifterna grundades endast på spelarens version och saken framställdes på ett överdrivet sätt. PO (å)

XL LuleåXtra:

- Exp nr 36 Tidningen publicerade osanna uppgifter om att anmälaren, en kronofogde, inträtt som krönikör i tidningen och om att hon var författare till en publicerad artikel. PO (b)

Året Runt:

Exp nr 74 I en artikel om en vårdnadstvist publicerades barnets namn och bild. Intima och integritetskänsliga förhållanden i barnets tillvaro blev på så sätt kända för en vidare krets av människor än de som redan kunde antas ha varit bekanta med fallet. PO (å)

Östgöta Correspondenten:

Exp nr 1 Genom en publicering kunde parterna i en vårdnadstvist identifieras. Artikeln innehöll onödigt detaljerade uppgifter om tvisten till skada för pappan och barnet. PO (å)

ETISKA REGLER FÖR PRESS, RADIO OCH TV

Press, radio och tv skall ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet. Härvid gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.

Etiken tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv skall vara ett stöd för den hållningen.

I. PUBLICITETSREGLER

Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.
2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.
3. Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten.
4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte utnyttjas på ett missvisande sätt.

Var generös med bemötanden

5. Felaktig sakuppgift skall rättas, när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående skall, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle skall i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.
6. Publicera utan dröjsmål Pressens Opinionsnämnds klandrande uttalanden i fall som rör den egna tidningen.

Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.
8. Iaktta stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.
9. Visa alltid offren för brott och olyckor största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.
10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var varsam med bilder

11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även om bildmaterial.
12. Bildmontage, retuschering på elektronisk väg eller bildtext får ej utformas så att det vilseleder eller lurar läsaren. Ange alltid i direkt anslutning till bilden om den är förändrad genom montage eller retusch. Detta gäller även vid arkivering.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiserats i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.
14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skilddrad rätts sak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.
16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.
17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.

KOMMENTAR TILL DEL I

För tolkning av begreppet "god publicistisk sed" svarar för pressens del i första hand Pressens Opinionsnämnd samt i ärenden som inte hänskjuts till nämnden Allmänhetens Pressombudsman. Det bör uppmärksammas att Pressens Opinionsnämnd och Allmänhetens Pressombudsman ej prövar fråga om avsteg från reglerna i radio- eller televisionsprogram. För granskning av dessa program finns den av regeringen utsedda Granskningsnämnden.

Opinionsnämndens utslag publiceras förutom i den klandrade tidningen i refererande form i Pressens Tidning och tidningen Journalisten. Abonnemang på nämndens utslag kan beställas hos TU.

PO utger en årsberättelse där de från principiell synpunkt viktigaste ärendena kommenteras.

Granskningsnämndens beslut kan rekvireras hos nämndens kansli.

II. YRKESREGLER

Journalistens integritet

1. Ta inte i tjänsten emot journalistiska uppdrag av personer utanför den redaktionella ledningen.
2. Acceptera inte uppdrag från utomstående, ej heller inbjudan, gåva, gratisresa eller annan förmån i och utanför tjänsten som kan misstänkliggöra ställningen som fri och självständig journalist.
3. Använd inte ställningen som journalist till att utöva påtryckning för egen eller andras vinning eller till att skaffa privata förmåner.
4. Utnyttja inte för egen eller andras vinning opublicerade nyheter beträffande de ekonomiska förhållanden eller åtgärder hos stat, kommuner, organisationer, företag eller enskilda.

5. Beakta journalistavtalets bestämmelse om att medarbetare icke får åläggas att skriva mot sin övertygelse eller utföra förödmjukande uppdrag.

Anskaffning av material

6. Tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges.

7. Visa särskild hänsyn mot ovana intervjuobjekt. Upplys den intervjuade om huruvida samtalet är avsett för publicering eller enbart för information.

8. Förfälska inte intervjuer eller bilder.

9. Visa hänsyn vid fotograferingsuppdrag samt vid anskaffning av bilder, särskilt i samband med olyckor och brott.

10. Ge inte efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att hindra eller inskränka berättigad publicitet.

11. Beakta upphovsrätten med dess citatregler och fotorätten.

12. Visa generositet med källangivelse när en framställning huvudsakligen bygger på annans sakuppgifter.

Publiceringstider

13. Respektera överenskomna publiceringstider.

KOMMENTAR TILL DEL II

Undertecknarna av dessa regler vill med detta avsnitt ge vägledning i det journalistiska arbetet på fältet och på redaktionerna när problem uppstår som endast ofullständigt eller inte alls behandlas i lagar, kollektivavtal eller i övriga delar av dessa etiska regler för massmedier. Avsnittet ersätter SJF:s yrkeskodex.

Detta avsnitt är inte bara en regelsamling - det är också avsett att stimulera till en kontinuerlig debatt inom journalistkåren i arbetsetiska frågor. Reglerna gör inte anspråk på att täcka alla de situationer som journalisten kan möta i sitt arbete.

Reglerna avser alla redaktionella medarbetare, alltså i tillämpliga delar även journalister vid radio, tv, informationsavdelningar etc.

SJF:s styrelse verkar för att förbundets medlemmar efterlever denna del av reglerna.

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN

PRESSENS OPINIONSNÄMND

Besöksadress: Kungsholmstorg 5, Stockholm

Postadress: Box 12708, 112 94 Stockholm

Tel: 08/692 46 00

Fax: 08/692 46 05

PO/PONs hemsida: www.po.se

E-post: info@po.se